

Gyógyintézetek magisztrális gyógyszerellátása közforgalmú gyógyszertárból *

DR. NIKOLICS KÁROLY

A közlemény bemutatja gyógyintézetek individuális gyógyszeres terápiájának lehetőségeit, fejlesztését. Rámutat azokra a területekre, melyek az orvos és gyógyszerész szoros együttműködése révén korszerű szinten tartják a gyógykezelést.

★

Gyógyintézeteink jelentős részében még nem működnek kórházi gyógyszertárak, hanem ún. kiegészítő gyógyszertárak (gyógyszerraktárak). Itt a magisztrális gyógyszerellátást egy helybeli közforgalmú gyógyszertár végzi. Általában ennek egy gyógyszerésze vezeti a kiegészítő gyógyszertárat is.

Ismertetésemben a Soproni Állami Szanatóriummal fennálló, közel három évtizedes kapcsolatunkról szeretnék beszámolni. Azokat a lehetőségeket mutatom be, melyeket az intézet orvosi karával szorosan együttműködve — az individuális terápiában — kihasználtunk. A felsorolt példák részben ismertek, részben adatokat szolgáltathatnak a magisztrális receptúra fejlesztéséhez.

A Szanatórium — egy, a háború alatt épült gyógyüdülő rendbehozatalával, mint belgyógyászati és neurovegetatív, rekonvaleszcens jellegű intézet kezdte meg működését. Később tovább bővült, s profilja kardiológiai rehabilitációs jellegűvé is fejlődött. Valamint a közeli Balf-fürdő rekonstrukciója és kiépítése mozgásszervi betegek ápolását szolgálja.

Általánosságban megállapítható, hogy az orvos és gyógyszerész állandó együttműködése, a gyógyszerész információs tevékenysége, sőt kezdeményező készsége teszi lehetővé, hogy egy gyógyintézet gyógyszerellátása mindig korszerű legyen. Ehhez természetesen állandó naprakész szakirodalom tanulmányozására van szükség. És nem kevésbé fontos a hivatásszeretet, az aktivitás.

Tapasztalatainkat a következőkben foglalhatjuk össze:

1. A magisztrális gyógyszerellátás szabványa a FoNo. Előíratai széles körben szerepelnek az intézeti receptúrában is. A Fo No V. kiadásának mintegy 300 előíratából jelentős rész szerepelni fog a VI. kiadásban is. Természetesen eddig is lehetőség volt némi fejlődésre, pl. osztott porokat, pilulákat tablettázva hoztak forgalomba.

Abban a szerencsés helyzetben voltunk, hogy a készülő VI. FoNo tervezetében szereplő több előíratot az intézetben kipróbálhattunk, ill. együttműködve új előíratokra is tettünk javaslatot. Hasonló lehetőségünk volt a Gyógyszerészeti Kézikönyv (*Manuális*) előkészítésében is.

Így többek közt a következő előírásokat próbáltuk ki eredménnyel:

Pulv. bismuthi albuminati
Sir. nephroliticus (Eisenberg oldat)

Sol. nephrolitica
Sol. hyperemisans (Ritex oldat)
Ung. antiphlogisticum
Mixt. acida pro inf.
Supp. promethazini pro inf.
Sol. antiallergica pro inf.

A kipróbálás kiterjedt pl. új ízjavítók kiválasztására, új segédanyagok közül az optimálisak megválasztására is.

2. Különböző *gyógyszerformák* változatossá tehetik az intézeti gyógyszerellátást — a törzskönyvezett gyári készítmények mellett. Az alkalmazott gyógyszerek terén is szükség van bizonyos változatosságra. Tapasztalataink szerint olyan betegek-nél, akiket már több helyütt kezeltek, egy új összetétel gyakran jobb hatást vált ki.

A szanatóriumi kezelés általában 3—4 hét. Ez alatt a naponta rendelt gyógyszer mennyiség — koncentráltan — elég sok. Így célszerű összetett készítményeket alkalmazni, melyek több komponenszt foglalnak magukba.

A következő néhány példa bemutatja, hogy milyen lehetőségeket alkalmaztunk:

2.1. Osztatlan porok

Gyakoriak az antacidumok kombinációi (pl. Jávor-féle U-por). A FoNo idevágó készítményei közül kidolgoztuk granulátum formájában a Pulv. neutracidus előíratát, melyet még pezsgő granulátummá is fejlesztettünk. A granulátum adagolási előnyei ismertek; ezek az előíratok kedvelteké váltak.

2.2. Osztott porok

A szabványelőíratok mellett házi előíratként alkalmaztunk különböző osztott porokat, többek közt a következő indikációs területeken: nyugtatók, altatók, asztma elleni porkeverékek.

Az osztott porok körében bővítettük a zselatin kapszulában való expediálást, hisz ez a jövő orális gyógyszerformája. Így egyes osztályokon igény mutatkozott geriátrikumok, vitaminkombinációk iránt.

2.3. Pilulák, tabletták

Ma is mutatkozik még igény egyes pilulák iránt. A nagybani előállítást az Engler-féle kúpgéphez készítettett buzsi betétekkel oldottuk meg. Ez nagyban megkönnyítette a készítést.

Különböző osztott készítményeket a megyei galenusi laboratórium segítségével tudtunk tablettá formájában expediálni.

Így többek közt a következő előíratok készültek:

különböző fájdalomcsillapítók,
torokfertőtlenítő tabletták,
natrium fluorid tabletták,
placebo tabletták.

* Az V. Kórházi Gyógyszerészeti Szimpóziumon tartott előadás alapján (Eger, 1985. márc. 26.)

2.4. Végbélkúpok

A rektális adagolás ismert előnyei gyógyintézetekben is kellő alkalmazási területet jelenthetnek. A FoNo előíratain kívül pl. a következő hatóanyagot tartalmazó kúpok használatosak:

Novamidazophen
Phenylbutazon
Naprosyn
Salicylamid
Prolixan
Voltaren

Itt említem meg a szakma széles rétegeinek kívánságát, miszerint a magisztrális receptúrában használatos készítmények hatóanyagai szubsztanciában is kaphatók legyenek. Tapasztalataink szerint — ha a készítmény nem licenc alapján készül — a gyárak nem zárkoznak el alapanyag szállítása előtt. Természetesen megfelelő válogatás szükséges ezen szubsztanciák biztosítása során.

2.5 Különböző külsőleges szerek is használhatók az intézetben, házi előiratok szerint pl.:

ún. 4-es tinktúra (adstringes kombináció),
3-as kenőcs (kombinált bedörzsölő), izomrelaxáns gombásodás elleni ecsetelő, hintőpor (a Manuális szerint).

3. A természetes eredetű anyagoknak a terápiában való előretörése hazánkban kevésbé érezhető, mint külföldön. Ezért az intézetben igyekeztünk ennek az irányzatnak érvényt szerezni. Kórházakban a teafőzés nem jelent problémát és rendszeres.

Egyes drogok (pl. kamilla), valamint teakeverékek, melyekhez az alkotórészek biztosíthatók, előnyösen alkalmazhatók. Itt egyes hiányzó komponensek pótlása egyszerűen megoldható. Rendszeresen alkalmazunk epe-, vizelethajtó, hashajtó teákat.

Ennek a területnek további lehetősége különböző kivonatok készítése. Erre jó példa a digitális mellett egyéb, növényi kardiakumok alkalmazása. A Cratageus (galagonya) hatóanyagot tartalmazó készítmény digitálisz utókezelésre jól bevált; külföldön gyári készítmények ismertek ebből.

Magunk is készítettünk perkolálással tinktúrát a következő drogokból: Crataegi fruct, et herba, valamint Viscum album. Kromatográfiai vizsgálatokkal ellenőriztük a hatóanyagok jelenlétét. E készítménynek szeszes valeriana tinktúrával való kombinációja ideges eredetű szívpanaszok esetében mutat jó eredményeket.

4. Gyógyintézetünk speciális területe a fizioterápiás osztályok működése — mind Sopronban, mind Balf fürdőn. Ezek többek közt elektroterápiás, inhalációs kezelésekhez igényelnek különböző oldatokat. A szokásos előiratok mellett egyes gyári készítmények hatóanyagait is fel kell dolgoznunk, pl. Depersolon, Relaxin G. Itt az optimális technológia kidolgozása és az előiratok stabilitásvizsgálata a gyógyszerész feladata.

5. Szólnunk kell még az intézet injekciós-, infúziós ellátásáról is. Régebben szélesebb körű igényt kellett kielégíteni nem törzskönyvezett in-

jekciókból és infúziós oldatokból. Napjainkban ez csökkent. T. i. a Chinoin magisztrális injekciós üzeméből, másrészt a Vas megyei infúziós laboratóriumból több készítmény szerezhető be. Az individuális kezelés igényeit gyógyszerárunk injekciós laboratóriuma továbbra is kielégíti. Itt készítjük a természetes oldatokat is.

Végül megemlítjük azt a tényt, hogy a kiszállítás az igényeknek megfelelően történik. Egyadagos pl. a szemcsepp, nagyobb mennyiségben készülnek pl. oldatok, kenőcsök, ezeket az osztályok osztják ki a betegeknek.

A magisztrális gyógyszerrendelés lehetőségeiről, perspektívájáról időnként olvashatunk a szakirodalomban. Magam is foglalkoztam e témával [1]. Egyes közlemények szerint a terápiában csak monokomponensű gyógyszerek alkalmazása indokolt. Találunk azonban olyan cikkeket is, melyek reálisan ítélik meg az egyszerű, ill. összetett készítmények helyét a terápiában [2].

Tapasztalataink is azt tanúsítják, hogy a gyógyintézeti gyógykezelés sem nélkülözheti az individuális rendelés lehetőségeit biztosító magisztrális gyógyszereket. A beteg bizalma nem egyszer erősebb a számára egyedileg rendelt és elkészített gyógyszerrel szemben, ahogy a mondás tartja: a gyógyszerbe vetett hit fél gyógyulás. Ennek érdekében pedig az orvos és gyógyszerész együttműködése döntő jelentőségű.

IRODALOM

1. Nikolics K.: Gyógyszerészet 25, 301 (1981). — 2. Póch G.: Óst. Apoth. Ztg. 39, 151 (1958).

д-р К. Николіч: Обслуживание лечебных учреждений лекарственными препаратами приготовленными вручную из аптек общего оборота

Сообщение описывает возможности, развитие индивидуальной медикаментозной терапии лечебных учреждений. Указывает на те области, которые благодаря тесному сотрудничеству врача и фармацевта обеспечивают современный уровень лечения.

K. Nikolics: Individual drug supply of sanatoriums by the officine pharmacy.

An account is given on the possibilities and development of individual drug therapy in sanatoriums. Those fields are especially stressed, where the drug therapy may be kept on an up to date level, by means of the close cooperation of the physician and pharmacist.

K. Nikolics: Versorgung der Heilanstalten mit magistralen Medikamenten aus den Apotheken des öffentlichen Verkehrs

Möglichkeiten und Entwicklung der individuellen medikamentösen Therapie der Heilanstalten sowie die Gebiete, welche durch enge Zusammenarbeit von Arzt und Apotheker auf zeitgemäßen Stand gehalten werden, finden eine ausführliche Besprechung.

★ Resumo en Esperanto:

D-ro K. Nikolics: Magistrala medikamentprovizado de la kuracinstitutoj el publika apoteko.

La publika prezentas la eblecojn kaj evoluojn de la individua medikamenta terapio de kuracinstitutoj. Ĝi almontras al tiuj terenoj, kiuj helpe de strikta kunlaboro de la kuracisto kaj farmaciisto tenas la kuracadon sur moderna nivelo.

(Győr—Sopron Megyei Tanács Gyógyszertári Központja, Than Károly gyógyszertár, Sopron, Újteleki u. 54. — 9400)

Érkezett: 1985. IV. 11.